

LA DISTRIBUCIÓ DE LES PLANTES RUPÍCOLES AL PARC NATURAL DEL MONTSENY

JOSEP M. PANAREDA
JOSEP MASNOU
MARAVILLAS BOCCIO

Al massís del Montseny hi ha nombrosos indrets amb superfícies rocoses. A vegades són simplement petits afloraments, com illes de roca superficial vorejades de boscos, matollars o prats. Però d'altres ocasions són espais amples o allargassats seguint una capa rocosa dura. Allà on el pendent és més abrupte les superfícies rocoses són més extenses, sovint engrandides per l'activitat humana secular al provocar directament o indirectament l'erosió del sòl. Molts d'aquests afloraments tenen noms específics, com cingle, esquei o codina.

Un cingle és un vessant rocós gairebé vertical. Els més coneguts s'han format en roca calcària dura, com els cingles de Bertí o el cingle de Tagamanent. Quan se succeeix un seguit de cingles, el conjunt s'anomena cinglera. Damunt de roca silícia també n'hi ha, però no tenen un relleu tan abrupte i net, que sembla que hagin estat tallats amb un ganivet gegant. Més aviat constitueixen un relleu rocós molt desigual i heterogeni, però que en conjunt forma un indret inaccessible. Són diversos els cingles damunt de roca silícia metamòrfica en el Montseny, com els cingles de Bovilà, els cingles de la Besa i els cingles d'en Jeroni.

Un esquei, en canvi, és un vessant rocós més o menys inclinat, sovint discontinu i amb l'aflorament irregular del rocam. És molt il·lustradora la diferència que un dia ens va explicar un pastor montsenyenc entre un cingle i un esquei. Per un cingle, va dir, les ovelles no hi poden pujar, en canvi per un esquei sí. Els esqueis es localitzen sobretot damunt de roca granítica i també damunt d'esquists.

Una codina és una superfície rocosa gairebé plana. Hi ha moltes codines allà on la roca calcària dura és disposada en capes més o menys horitzontals i la terra tova superficial ha estat erosionada. Hi ha extenses codines allargassades al nord-oest del Montseny, cap a la Plana de Vic, sobretot a partir de Seva.

Damunt de roques dures i amb poc sòl s'hi desenvolupa una flora peculiar, que de manera genèrica és anomenada rupícola. Les plantes són generalment xeròfiles, és a dir, ben adaptades a ambients secs. I és la sequera el factor limitant de la presència de plantes damunt de roques. L'aigua hi és gairebé sempre escassa. Els vegetals hi han de suportar llargs períodes sense aigua, amb un ambient molt sec, ventós i amb temperatures elevades. Poques són les plantes que s'hi ha adaptat.

Hi ha moltes menes de les plantes rupícoles, amb formes diferents i amb adaptacions ben diverses. D'antuvi cal tenir present que tenen molta relació

amb les característiques del rocam. Així, en una primera aproximació cal diferenciar les plantes que viuen en terres silícies de les que viuen en indrets calcaris. Es tracta d'una primera divisió que en el Montseny és molt clara. Com que els indrets calcaris en el massís són sobretot en el Congost, és allà on es troben de manera especial les plantes rupícoles calcícoles, com *Jasonia saxatilis* i *Asplenium fontanum*. Són plantes més aviat de terra baixa, ja que és el cim calcari més alt és el turó de Tagamanent (1059m). En la resta dominen les roques silícies, pel que les plantes rupícoles silicícoles hi tenen un desenvolupament més gran. Però cal insistir que hi dominen, el que no vol pas dir que les plantes rupícoles calcícoles no hi siguin. Hi ha indrets dels vessants superiors on el rocam conté calç, fet evidenciat per la presència de plantes clarament calcícoles, com és el cas de *Ramonda myconi* al peu de les Agudes. En l'exposició per espècies s'indiquen aquestes distribucions aparentment curioses, però que tenen una explicació clara.

A més, cal considerar les condicions micro i topoclimàtiques en relació amb l'exposició, si és solell o obac, en indret obert o en un fondal, i prop o lluny d'aigua. *Jasonia saxatilis*, per exemple, es troba en indrets ben assolellats i secs, i *Adiantum capillus-veneris* en regalims d'aigua.

Per la manera com es fixen en el terra es pot diferenciar tres tipus de plantes rupícoles, les casmofítiques, les comofítiques i les glareícoles. Són casmofítiques les que arrelen en el rocam aprofitant les esquerdes de les diàclasis i dels plans d'estratificació; són pròpies més aviat dels cingles i esqueis, com *Saxifraga vayredana* i *Ramonda myconi*, entre moltes altres. Són comofítiques les que creixen en roques força planes o en relleixos, aprofitant petites acumulacions de terra fina o de petits pedruscalls; en són un bon exemple alguns crespínells. Són glareícoles les que es fan en pedregueres i pedruscalls, on han de suportar la inestabilitat i el moviment dels blocs; n'és molt significativa *Saxifraga geranioides*, localitzada en les pedregueres superiors i *Galeopsis segetum* en els pedruscalls.

Tenint present tots aquests factors limitants és fàcil d'entendre que les plantes rupícoles constitueixen un grup relativament reduït, però prou significatiu i destacat en el paisatge. A més, l'estructura i la composició florística d'algunes les comunitats vegetals que formen no deuen ser pas gaire allunyades de com serien sense la intervenció humana. La raó és que el mateix ambient rocós i abrupte fa que sigui poc accessible per les persones i que pocs profits se n'han pogut treure al llarg de la història.

A continuació s'exposa per ordre alfabètic les plantes rupícoles presents en el Parc Natural del Montseny. De cadascuna se'n fa un breu comentari en relació amb la seva distribució. D'algunes s'inclou el mapa seguint les mateixes pautes emprades en treballs anteriors. S'ha pres la unitat de referència el quadrat 1x1 km de la retícula utm.

Algunes de les plantes són típicament rupícoles, és a dir, es troben gairebé sempre arrelant o damunt de roques, i són molt rares o totalment absents en d'altres ambients. Altres rupícoles són més o menys presents fora dels rocams. No són tan exclusives i no són escasses en erms o clarianes sobretot damunt de sòls prims. A la pràctica hi ha una gran diversitat en les exigències ecològiques de les plantes rupícoles.

En aquest darrer aspecte cal indicar que a causa de la desforestació i l'erosió dels sòls, moltes plantes rupícoles s'han estès força més enllà de la seva àrea de distribució natural. Per aquesta raó hi ha plantes rupícoles que normalment són considerades pròpies més aviat d'altres ambients. Aquest és el cas d'algunes plantes dels erms, dels pradells i de les brolles, que han estat afavorits i estesos per l'activitat humana. Els darrers anys es detecten canvis en la distribució i abundància de plantes a causa del canvi en les estratègies en els aprofitaments dels recursos naturals, en especial a causa de l'abandó o la disminució d'usos agrícoles, pastorals i forestals. De manera natural s'observa una regeneració vegetal que porta a un augment de la superfície forestal; i a un espessor més gran dels boscos amb el tancament de clarianes. En general s'observa una disminució dels espais oberts, de les brolles i erms. Això ha motivat la reducció de la presència de plantes heliòfiles i xeròfiles, les quals troben en els rocams oberts i assolellats l'únic ambient on poden desenvolupar-se bé.

Alhora ara s'observen canvis en les poblacions de diverses plantes, ja que al llarg de les etapes de successió hi ha canvis notables. En els vessants superiors desforestats del Montseny les pastures es mantenen a ratlla amb cremes periòdiques, que els pastors anaven provocant de mica en mica i sense risc de calar foc fora de control, de manera que les mates arbustives o d'arbres petits no envaïssin les pastures. Al prohibir-se les cremes controlades, les mates han anat ocupant tot l'espai, fent reduir les plantes de les pastures i també les dels petits rocams on creixien plantes xeròfiles i rupícoles. Si els sòls eren prims, s'instal·la un matollar on dominen la bruguerola i el bàlec.

El bàlec, per exemple, de manera natural ocuparia les carenes rocoses de les parts elevades del Montseny. Seria una planta escassa i localitzada. També era escassa quan els pastors anaven cremant. Però els darrers anys el bàlec ha tingut una expansió gran. En alguns indrets amb sòls prims, on pràcticament aflora la roca, el bàlec ha colonitzat sectors extensos, en especial en els vessants assolellats del Matagalls. És d'esperar que la successió natural d'aquests matollars de bàlec sigui cap a un matollar més dens i alt, i finalment a bosc. En alguns indrets el bosc pot establir-se d'ací a molts anys, d'altres només unes dècades. Tots dependrà de factors diversos, entre els quals hi ha la presència i l'activitat humana. Finalment el bàlec ocuparà els indrets rocosos, en les carenes o en els vessants on és molt difícil l'establiment del bosc o d'un altre tipus

de matollar a causa del pendent o per l'estructura del substrat que dificulta la formació del sòl.

Globalment la regeneració del bosc va fent recular les plantes rupícoles, ja que molts esqueis o petits afloraments poden ser fàcilment colonitzat per bosc, a l'ombra del qual moltes plantes no poden subsistir. Semblantment succeeix amb les plantes dels matollars i prats.

Per les plantes rupícoles no cal preocupar-se, malgrat es redueixin les seves poblacions. Cal tenir present que els cingles i esqueis que no poden ser colonitzats pel bosc o matollars densos, constitueixen un autèntic refugi per les rupícoles. Malgrat ser poblacions reduïdes no cal pas pensar que estiguin en perill d'extinció. L'escassa accessibilitat les protegeix.

LES PLANTES RUPÍCOLES

Les plantes rupícoles són exposades seguint l'ordre alfabètic. Els mapes adjunts no tenen peu de figura, ja que s'han col·locat també seguint l'ordre alfabètic, i dins de cada mapa hi ha el nom de la planta representada.

Adiantum capillus-veneris (falzia) és una falguera pròpia dels regalims i degotalls d'aigua en les roques calcàries, pel que es troba sobretot allà on hi ha aquesta roca. A la resta del massís es troba de manera molt esparsa, amb petites poblacions localitzades en els pous, fonts i punts d'aigua rica amb carbonat càlcic.

Allium senescens subsp. montanum (all colomí) és un all que forma grupets en els replans silícis aprofitant petites acumulacions de terra acumulada en petites clotades. Al Montseny es localitza en els replans i esqueis dels vessants superiors fins als cims més alts, i puntualment pot ser abundant.

Allium victorialis és un all montà i subalpí. Al Montseny es fa en els nivells superiors de la muntanya, pel damunt dels 1500 m, en especial en petits replans o relleixos dels cingles i esqueis obacs, on constitueixen petites poblacions esglaonades. En general és escàs.

Amelanchier ovalis (mallerenguera, corner) és un arbust alt propi dels alzinars i rouredes damunt de calcàries, però també es localitza en les roques de l'alta muntanya. Al Montseny també és abundant en els alzinars i rouredes, i alhora creix de manera destacada en el paisatge damunt d'esqueis i cingles, fins al cim de les Agudes.

Anogramma leptophylla és una falguera anual pròpia de les roques silícies ombrejades, molt rara en el Montseny i present només a la part baixa, per sota dels 500 m.

Antirrhinum asarina (asarina) és una herba una mica carnosa que arrela en les fissures de les roques silícies. Al Montseny és una de les plantes rupícoles montanes més característiques. No hi és excessivament abundant.

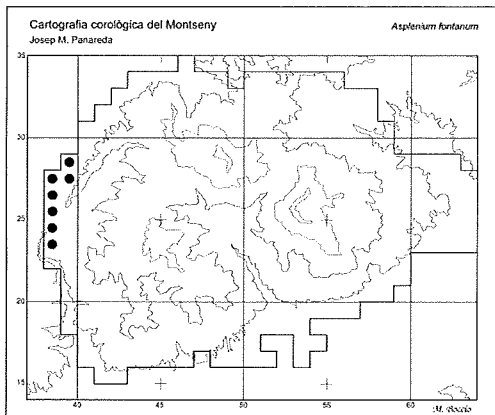
Arctostaphylos uva-ursi (boixerola). Present a les roques dels Castellets i roquissers propers. És molt localitzada, però coneguda de fa molt de temps pels habitants dels pobles veïns, que la replegaven per les seves reconegudes propietats diürètiques. Per aquesta raó és possible que antigament tingués una àrea de distribució més gran en el Montseny.

Asplenium adiantum-nigrum* subsp. *adiantum-nigrum (falzia negra) és una falguera pròpia de les fissures de les roques silícies o terres descarbonatades, present a l'estatge montà del Montseny, pel damunt dels 800 m, on és més aviat escassa. Cal no confondre-la amb la subsp. *onopteris*, molt corrent en els alzinars.

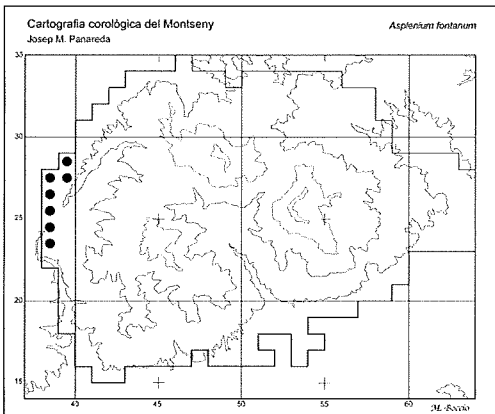
Asplenium fontanum (falzia de cingle) és una falguera petita que es fa a les fissures de les roques calcàries ombrejades i suporta força bé l'ombra parcial dels arbres, i sovint l'afavoreix. Només l'hem localitzat en les roques ombrívols de la part alta del Congost i sempre amb poblacions escasses (vegeu mapa).

Asplenium foreziense és una falguera de les fissures de les roques silícies, present en l'estatge montà del Montseny, on no és excessivament rara.

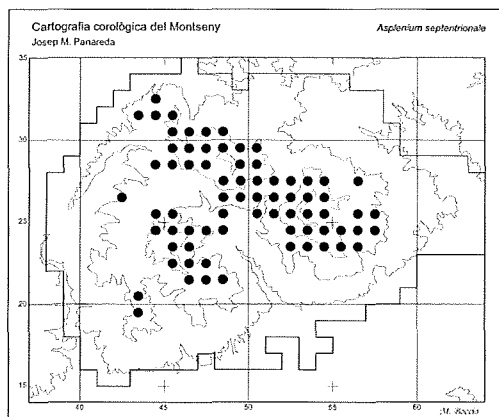
Asplenium ruta-muraria (falzia blanca) és una falguera petita pròpia de les roques i parets calcàries, present des de la terra baixa fins a l'alta muntanya. En el Montseny es troba en tota la vall del Congost, coincidint amb el substrat calcari. A la resta del territori apareix de manera isolada en els afloraments rocosos amb contingut de carbonat càlcic. També apareix en parets i murs vells, a causa del component càlcic del ciment; també l'hem localitzada en les esclètxes de ponts i murs recents (vegeu mapa).

Asplenium fontanum.

Asplenium ruta-muraria.

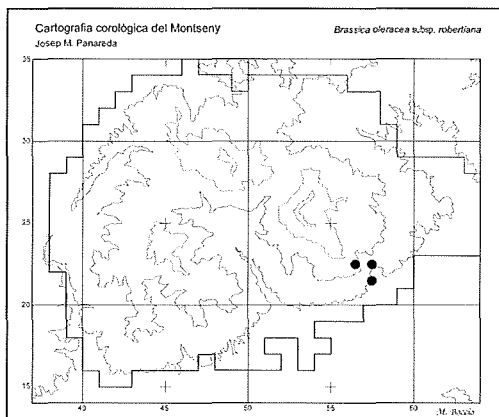
Asplenium septentrionale.

Montseny es troba des de la part baixa fins els cims més alts. La majoria dels exemplars pertanyen a la subsp. *quadrivalens*.

Brassica oleracea subsp. robertiana és una col espontània pròpia de les pedrusques i roques de les terres litorals. Al Montseny s'ha localitzat en els extensos rocams damunt de Gualba (vegeu mapa).

Ceterach officinarum (dauradella) és una falguera pròpia de les roques i murs més o menys ombrejats. Al Montseny és força comuna, sobretot en murs de feixes i damunt de parets velles de les cases. Prefereix terres calcàries, però no és escassa damunt d'esquistos. És collida per a diversos usos medicinals.

Cheilanthes marantae és una falguera pròpia de les fissures de roques silícies seques, rara arreu, com també ho és en el Montseny.

Brassica oleracea subsp. robertiana.

Asplenium septentrionale (herba prima, falzia prima) és una falguera amb nombroses fulles primes, pròpia de les fissures silícies montanes ben il·luminades. És relativament freqüent en les roques dels vessants montans i superiors del Montseny. És collida per a usos medicinals, emprada sobretot com a diurètica i per a les vies urinàries (vegeu mapa).

Asplenium trichomanes (falzia roja) és una falguera petita i allargassada pròpia de les fissures de roques i parets ombrívols. És força indiferent al substrat. En el

Cystopteris fragilis subsp. fragilis és una falguera pròpia de les fissures de les roques ombrívols de les muntanyes mediterrànies a l'estatge alpí. Al Montseny es localitza en l'estatge montà fins als cims més enlairats, però és més aviat escassa (vegeu mapa).

Dianthus hyssopifolius subsp. hyssopifolius (clavell de pastor) és un clavell dels replans rocosos i esqueis montans i subalpins. Al Montseny és escàs, pel

damuny del 800 m i fins els cims més alts.

Dianthus pyrenaicus subsp. attenuatus (clavell català) és un clavell de terra baixa i estatge montà dels roquissers silicis. Al Montseny és rar i es troba des de l'estatge montà fins els cims més alts.

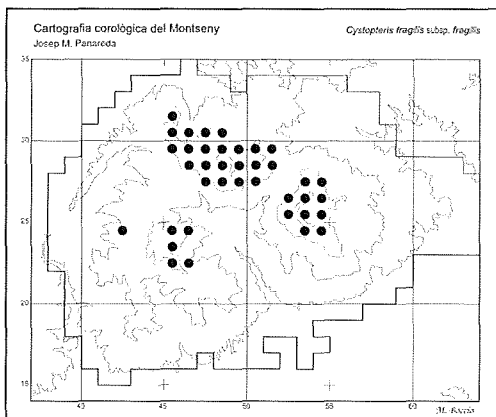
Euphorbia characias (lletresca) és una planta alta pròpia de les garrigues i llocs pedregosos assolellats. Al Montseny és força abundant en les clarianes seques, marges de pista i afloraments rocosos, fins poc més dels 1000 m. És més abundant en els sectors calcaris.

Ficus carica (figuera) és un arbre que arrela a les roques ombrívols, des dels fons de vall fins als murs i pous dels vessants. Al Montseny es troba arreu de manera aïllada i cal considerar que la seva presència com subspontània, derivada d'exemplars plantats.

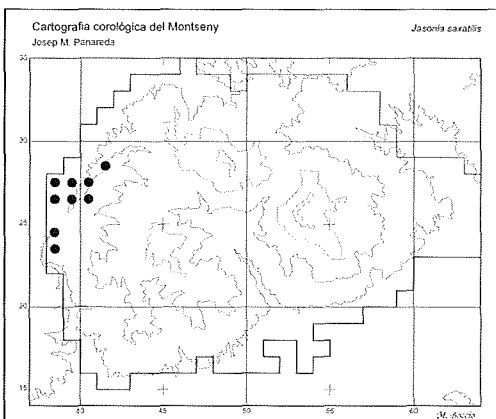
Genista balansae subsp. europaea (bàlec) és una arbust montà i subalpí propi de les carenes silícies. Amb la destrucció del bosc, el bàlec s'ha vist molt afavorit i constitueix matollars extensos, que així seria naturalment en l'estatge subalpí, però no en el montà. Al Montseny ha tingut una forta expansió a causa de la prohibició de les cremes.

Jasonia saxatilis (te de roca) és una de les plantes més característiques de les parets calcàries mediterrànies. Al Montseny és molt localitzada, sobretot en els cingles calcaris entre Aiguafreda i el Brull. És molt emprada com a digestiu i anticatarral (vegeu mapa).

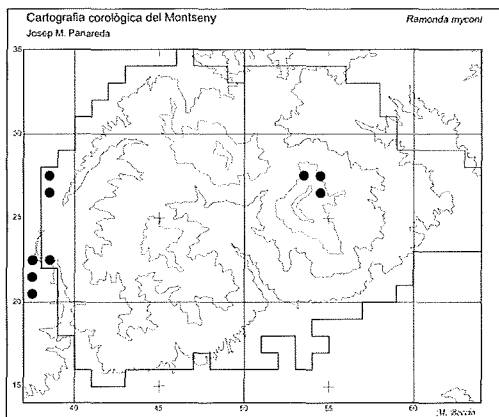
Minuartia laricifolia subsp. diomedis és una herba de l'estatge subalpí. Al Montseny es localitza en els esqueis i replans rocosos silicis dels nivells superiors, pel damunt dels 1600 m, on pot ser puntualment freqüent.

Cystopteris fragilis subsp. fragilis.

Jasonia saxatilis.

Ramonda myconi.

Moheringia muscosa (herba prima de roca) és una petita planta amb fulles primes pròpia de les roques ombrejades calcàries. Al Montseny és rara trobant-se sobretot en parets humides i ombrejades.

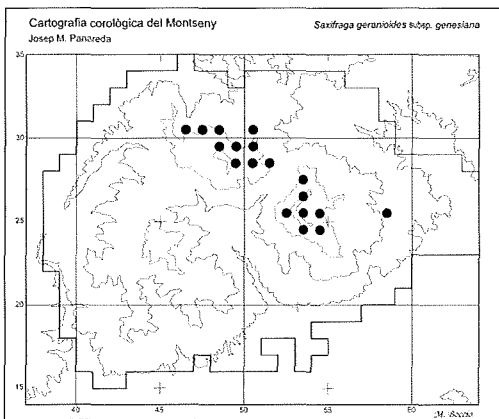
Parietaria officinalis subsp. *judaica* (herba roquera, morella) es fa en els repeus i escletxes amples de murs i parets, en llocs ombrívols i una mica ruderalitzats. És una de les plantes que provoca més al·lèrgies. És molt emprada com a medicinal.

Plantago subulata subsp. *holosteuum* (plantatge) és una petita planta de fulles primes i suculentas, pròpia dels indrets secs i rocosos i pedregosos de l'estatge muntà. Al Montseny és molt abundant en les pastures seques i esqueis dels nivells mitjans i superiors.

Polypodium vulgare (polipodi) és una falguera d'alçada mitjana i que sol constituir petites colònies. Al Montseny es distingeixen tres subespècies. La subsp. *serrulatum* és localitza als replans i fissures amples de les roques ombrívols de la terra baixa però ascendeix fins ben bé els 1200 m; té una certa preferència pel substrat calcari, però és força present també damunt de roques silícies. La subsp. *vulgare*, al contrari, es fa en les parts altes, sobretot pel damunt dels 900 m, tot i que pot baixar fins els 500 en indrets frescals;

prefereix les roques silícies o que el terra sigui descarbonatat; no és rar trobar-lo en rocams forestals. La subsp. *prionodes* es troba en una situació intermèdia, tot i que creix sobretot en murs i roques ombrejades de terra baixa.

Quercus coccifera (garric) és un arbust dens i molt ramificat, propi de les carenes i relleixos rocosos, sobretot damunt de calcàries. S'ha estès molt a causa de la destrucció del bosc i de l'erosió dels sòls. Al Montseny és especialment abundant en la vall del

Saxifraga geranioides subsp. *genesiana*.

Congost. Després d'una extensió notable, els darrers anys es constata una reducció a causa de la regeneració el bosc. El garric quedarà reduït al indrets rocosos més oberts i amb sòls prims o absents.

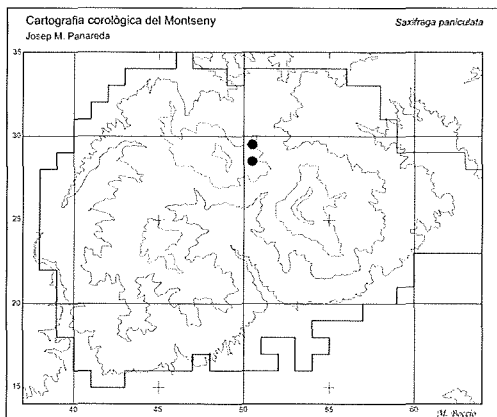
Ramonda myconii (orella d'ós) és una planta que arrela a les fissures de les roques i parets ombrívols. És una planta endèmica dels Pirineus i muntanyes properes. Té una clara tendència pels substrats calcaris. Al Montseny és raríssima, localitzada a les parets ombrívols de la part alta del Congost, on penetra

una mica per la vall de la riera de Martinet. Excepcionalment en el mapa també s'han representat els punts situats fora de l'àrea de parc natural, per a donar una visió més precisa de la seva distribució. Ben interessant és la presència de l'orella d'ós als obacs del peu de les Agudes, on hi ha unes petites poblacions, ja conegudes de fa molt de temps per la gent dels pobles veïns, en especial Arbúcies, ja que es recol·lectava per finalitats remeieres, com anticatarral i antihemorroidal (vegeu mapa).

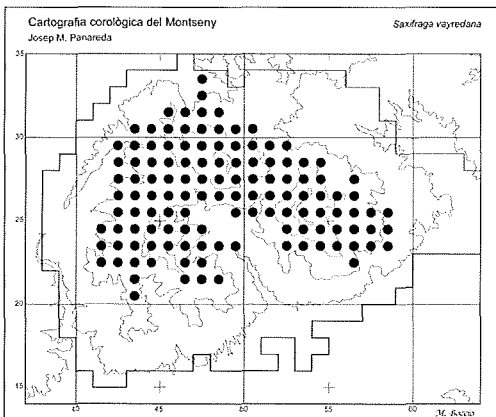
Saponaria ocymoides (saponària petita) és una herba rastrera pròpia de d'indrets pedregosos de les clarianes de bosc i vores de camins, com també esqueis i replans. Al Montseny és força comuna damunt de roca amb pedruscalls, en especial en l'estatge montà.

Saxifraga geranioides subsp. genesiana és una planta endèmica del Montseny, a nivell de subspècie. És la planta més significativa de les pedregueres dels vessants superiors del massís, on és més aviat escassa. La regeneració dels boscos (fageda) està fent recular algunes poblacions (vegeu mapa).

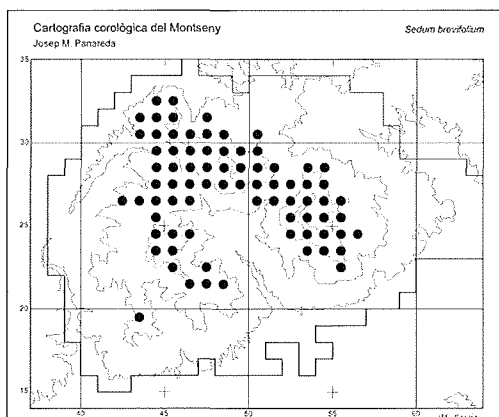
Saxifraga paniculata (corona de rei) és una planta que fa rosetes endurides i que creix a les figures de les roques i pedrus-

Saxifraga paniculata.

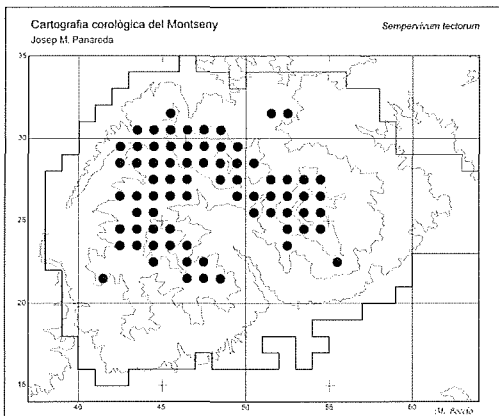
Saxifraga veyredana.

Sedum brevifolium.

Sedum acre (crespinell groc) és una petita planta suculenta pròpia de les roques i replans damunt de sòls pedregosos i prims, des de la terra baixa dins a l'alta muntanya. Prefereix sobretot els substrats calcaris, tot i que també es fa en terres silícies. Al Montseny és freqüent cap al Congost i la Plana de Vic, essent escàs o absent en la resta del territori.

Sedum album (crespinell blanc) és una planta suculenta pròpia de les roques, codines i replans damunt de sòls prims des de la terra baixa a l'estatge montà superior. Al Montseny és força abundant, en especial en els replans damunt de sòls prims de l'estatge montà i en les codines del Congost i cap a la Plana de Vic.

Sempervivum tectorum.

calls. És raríssima i molt localitzada al Montseny, on està reculant a conseqüència de la recuperació de la fageda (vegeu mapa).

Saxifraga vayredana (herba de sant Segimon). És una planta endèmica dels cingles i esqueis del Montseny i muntanyes properes. Arrela en les roques silícies i en algunes parets on forma coixinets arrodonits, que a l'estiu s'omplen totalment de nombroses flors blanques. És relativament abundant en l'estatge montà i cims del Montseny. Té nombroses aplicacions medicinals (vegeu mapa).

Sedum brevifolium (gra d'arròs) és un crespínell petit i amb fulles carnosos semblants a un gra d'arròs, present a les roques i codines silícies des de l'estatge montà fins a l'alpí. Al Montseny es localitza en els vessants superiors, i és força abundant en les roques i replans rocosos pel damunt dels 1000 m (vegeu mapa).

Sedum dasphyllum (crespínell de cingle) és una planta carnososa amb fulles petites, el·lipsoïdals i una mica aplanades, i es fa en roques principalment calcàries,

des de la terra baixa fins a l'estatge subalpí. Al Montseny és escàs, present sobretot en les calcàries del Congost; a la resta del massís es localitza en parets i murs vells, on el ciment calcari explica la seva presència.

Sedum hirsutum (crespinell hirsut) és una planta carnosa petita, pròpia de les roques silícies dels estatges montà i subalpí. Al Montseny té una distribució més aviat montana, localitzant-se entre els 400 i els 1300 m. Hi ha rocam on és força comú.

Sedum rupestre subsp. reflexum (pinets) és una planta força alta i una mica carnosa pròpia dels llocs pedregosos des de la terra baixa fins a l'estatge subalpí. Al Montseny és força abundant pel damunt dels 600 m i fins els cims més alts, i localment pot ser abundant, sobretot en talussos rocosos. També es fa en cotes inferiors, però sol ser-hi menys abundant i es refugia en racons més ombrívols.

Sedum sediforme (arròs, pinets, crespinell) és una planta alta amb fulles crasses, freqüent en les terres seques i assolellades. És el crespinell més alt del Montseny, molt abundant en la terra baixa damunt de sòls secs, rocosos i prims en ambients ben assolellats. En l'estatge montà és més escàs, però es troba puntualment pel damunt de 1100 m. És cull per a diversos usos medicinals.

Sedum telephium subsp. maximum (bàlsam) és una planta carnosa força alta, de la família dels crespinells, que es fa en les roques silícies, codines i vorades de bosc. Se'n diferencia a primera vista per les fulles amples. Al Montseny és escàs i es troba en roques silícies i clapers de la terra baixa i rarament supera els 1100 m.

Sempervivum montanum subsp. montanum (matafoc) és una planta semblant al matafoc de teulada, però fa rosetes més petites i amb fulles ple de pèls i glàndules. Viu en codines, roquissers i pastures pedregoses situades en cotes més altes. Al Montseny és raríssima i es localitza en els roquissers més enlairats.

Sempervivum tectorum (matafoc de teulada, apagafoc) és una planta suculenta pròpia de les roques i parets silícies. Les fulles s'agrupen formant una roseta densa, semblant a una carxofa. Al Montseny és present a partir dels 1000 m i fins als cims més alts. No és gaire abundant, però pot formar puntualment poblacions denses. Descendeix en cotes inferiors en els murs i teulades de les cases i parets de pedra seca de les feixes. Sovint ha estat cultivada en els jardins de les cases ja que tenia usos medicinals diversos. Segurament algunes poblacions trobades en cotes baixes són derivades d'aquestes plantacions (vegeu mapa).

Sonchus tenerrimus (lletsó) és una planta comuna arreu, que viu en erms i prats secs, però que també es localitza molt sovint en parets i roquissers de tota mena. Al Montseny és abundant arreu.

Umbilicus rupestris subsp. rupestris (barretets) és una planta carnosa que es fa en les roques i parets silícies, tot i que es localitza també damunt de substrat calcari. Es reconeix fàcilment per la forma peltada de les fulles, arrodonides i unides al pecíol pel mig, de manera que el centre de la part superior és enfonsada, tot prenent l'aspecte d'un melic, d'on li ve el nom popular de melic de Venus. Al Montseny es troba arreu, però rarament és abundant; es fa sobretot en indrets ombrívols.

Valeriana montana subsp. tripteris (valeriana trisecta) és una planta de les fissures de les roques i d'indrets rocallosos silícies de l'estatge montà superior i subalpí. Al Montseny es localitza en replans rocosos ombrívols dels nivells superiors del massís, on és localment freqüent.

BIBLIOGRAFIA

P. BARNOLA & A. ROMO (1989): "Addicions a la flora vascular del Montseny". Dins *II Trobada d'Estudiosos del Montseny*: 107-108. Diputació de Barcelona.

O. BOLOS; J. NUET & J. M. PANAREDA (1986): "Flora vascular del Montseny". Dins *El Patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de Flora i Fauna*, 1: 41-92. Diputació de Barcelona. Barcelona.

O. DE BOLÒS (1974): "Notas sobre vegetación glareícola", dins *Miscellanea Alcobé*: 77-86. Barcelona.

O. DE BOLÒS (1983): *La vegetació del Montseny*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. 170 p.

O. DE BOLÒS (1986): "Consideracions sobre la flora del Montseny". *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, vol. 46 (16), núm. 843, p. 411-439.

M. A. BONET & J. VALLÈS (2006): *Plantes, remeis i cultura popular del Montseny*. Brau i Museu de Granollers. Figueres. 771 p.

C. GUTIÉRREZ & L. SÁEZ (1996): "Aportació al coneixement de la flora vascular del Montseny". *Folia Botanica Miscellanea*, 10: 67-75. Barcelona.

S. LLOBET (1947): *El medio y la vida en el Montseny*. Barcelona: CSIC. 518 p. [Traducció catalana: *El medi i la vida al Montseny: Estudi geogràfic*. Granollers: Museu de Granollers: Agrupació Excursionista de Granollers. 486 p.]

J. NUET & J. M. PANAREDA (1982): "El teix (*Taxus baccata* L.) a dues muntanyes catalanes: Montseny i Montserrat". *Acta Grup Autònom Manresa. Institució Catalana d'Història Natural*, 2: 63-73. Manresa.

J. M. PANAREDA & J. NUET (1983): "La cartografia de la flora del Montseny en reticle UTM d'1 km de costat: plantejament i primers resultats". Dins *Collectanea Botanica*, 14: 489-499.

J. M. PANAREDA (1991): *El Montseny*. Vic: Eumo Editorial. 175 p.

J. M. PANAREDA; J. MASNOU & M. BOCCIO (en premsa): "Caracterització biogeogràfica dels arbres d'afinitat subalpina al Montseny". Dins *VII Trobada d'Estudiosos del Parc Natural del Montseny*, 2008. Barcelona: Diputació de Barcelona.

J. M. PANAREDA; J. MASNOU & M. BOCCIO (en premsa): "Caracterització biogeogràfica dels arbusts d'afinitat subalpina al Montseny". Dins *VII Trobada d'Estudiosos del Parc Natural del Montseny*, 2008. Barcelona: Diputació de Barcelona.

D. RODRÍGUEZ & J. MASNOU (2005): "La corona de rei (*Saxifraga paniculata*) al Montseny". Monografies, 41: 75-80. Diputació de Barcelona.

L. SÁEZ (1997): "Atlas pteridològic de Catalunya i Andorra". Dins *Acta Botanica Barcinonensia*, 44: 39-167.